

Lepkem vyvolaná onemocnění a kdy na ně pomýšlet

MUDr. Pavel Svoboda, Ph.D.

Interní a kardiologická klinika, Oddělení gastroenterologie, hepatologie a pankreatologie, Fakultní nemocnice Ostrava
Katedra interních oborů, Lékařská fakulta, Ostravská univerzita, Ostrava

Lepkek je směs proteinů v zrnech obilovin pšenice, žita, ječmene i ovsa, který může vyvolat celou řadu onemocnění, ať již na podkladě autoimunitním (celiakie), alergickým (alergie na pšenici) či jiným (neceliakální glutenová/pšeničná senzitivita). V diagnostice se uplatňují především tyto postupy: pečlivá anamnéza, stanovení specifických celiakálních autoprotilátek doplněné o histologické vyšetření duodenální sliznice, stanovení alergen specifických IgE protilátek v séru a kožní testy, případně eliminační a expoziční testy s lepkek. Důležité je na tato onemocnění pomýšlet při podezřelých střevních či mimostřevních symptomech nebo u některých autoimunitních či genetických chorob. Bezlepková dieta by neměla být zahájena před provedením potřebných diagnostických testů a určením diagnózy ve spolupráci s gastroenterologem a alergologem.

Klíčová slova: celiakie, lepkek, gluten, senzitivita, intolerance, alergie.

Gluten-induced diseases and when to think about them

Gluten is a mixture of proteins in the grains of wheat, rye, barley and oats that can cause a variety of diseases, whether autoimmune (celiac disease), allergic (wheat allergy) or otherwise (non-celiac gluten/wheat sensitivity). The following procedures are mainly used in diagnosis: careful history taking, determination of celiac-specific autoantibodies supplemented by histological examination of the duodenal mucosa, determination of allergen-specific IgE antibodies in serum and skin tests, or gluten elimination and exposure tests. It is important to think about these diseases when intestinal or extraintestinal symptoms are suspected or in some autoimmune or genetic diseases. A gluten-free diet should not be started before the necessary diagnostic tests have been performed and a diagnosis has been made in collaboration with a gastroenterologist and allergist.

Key words: celiac disease, gluten, gluten sensitivity, intolerance, allergy.

Lepkek (latinsky gluten) je směs proteinů v zrnech obilovin pšenice, žita, ječmene i ovsa, který může vyvolat celou řadu onemocnění uvedených v tabulce 1. Na jejich patogenезi se však mohou podílet i obilné proteiny neglutenové povahy (1).

Celiakie je autoimunitní onemocnění vznikající při konzumaci lepku (glutenu) u geneticky disponovaných jedinců – pozitivita HLA-DQ2 a/nebo HLA-DQ8 (2). Důsledkem autoimunitního procesu jsou morfologické,

funkční a imunitní změny tenkého střeva. Jedinou současnou kauzální terapií je bezlepková dieta. Jedná se o velmi častou chorobu s prevalencí 0,5–2 % ve vyspělých zemích. Kvalifikovaný odhad prevalence v ČR je 1 : 200–1 : 250, tj. 40 000–50 000 nemocných, ale v současné době je diagnostikováno a dispenzarizováno jen 10–15 % celiaků (3). Celiakie bývá častěji zjištěna v dětském věku díky typickým symptomům jako jsou průjemy, neprosívání, zvracení, nechutenství, distenze

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest:

Not applicable.

Consent for publication:

Not applicable.

Cit. zkr: **Med. Praxi.** 2024;21(4):256-258

<https://doi.org/10.36290/med.2024.037>

Článek přijat redakcí: 21. 7. 2024

Článek přijat k tisku: 9. 9. 2024

MUDr. Pavel Svoboda, Ph.D.

pavel.svoboda@fno.cz